

TWEE INSTITUTEN
IN NEDERLAND
STORTEN ZICH OP
KLIMAATADAPTATIE

'IT'S IN OUR DNA'

Tekst Hans Oerlemans
Beeld iStockphoto

Gelijktijdig staan in Nederland twee kenniscentra voor klimaatadaptatie in de steigers. Het internationale centrum GCECA en het nationaal consortium CCCA. Een paar letters verschil slechts. En ook allebei een loket voor up-to-date kennis en expertise. Concurrenten? “Verre van dat, logische partners.”

Mitigatie en adaptatie, dat zijn de enige twee antwoorden op klimaatverandering. Beide even hard nodig. Maar alle klimaattoppen tot aan Parijs gingen bijna alleen over afspraken om de opwarming te matigen (mitigatie). Ondertussen voelt men wereldwijd al de onafwendbare gevolgen: extreme droogte, vaker en heftiger overstromingen, superorkanen. En dit is pas het begin. Ook als de CO₂-uitstoot snel drastisch zou verminderen, dan nog gaan de veranderingen door. Structurele aanpassing (adaptatie) is nodig, alleen al om massale klimaatmigratie te voorkomen.

Het akkoord van Parijs (2015) roept landen op om ook middelen vrij te maken voor adaptatie. Een doorbraak, vindt Christiaan Wallet, operationeel directeur van het Global Centre of Excellence on Climate Adaptation (GCECA). Namens Nederland werkt hij sinds februari 2017 mee aan de opbouw van dit mondiale centrum voor klimaatadaptatie (zie kader). “Ja, de internationale gemeenschap stelt nu expliciet dat adaptatie een gezamenlijke verantwoordelijkheid is. De oprichting van het GCECA sluit hierbij aan. In hoog tempo bouwen we de organisatie op en werken aan een businessplan en een programma. Haast is geboden. Niemand weet hoe de wereld eruit gaat zien bij anderhalf tot twee graden opwarming. Wat we wel weten, is dat de gevolgen gigantisch zijn: voor mens, natuur, bedrijfsleven. Voor alles en iedereen.”

KIP OF EEND

Mensen hebben zich altijd al aangepast aan de grillen van het klimaat. Maar de frequentie, schaal en intensiteit waarop de extremen zich nu voordoen, dat is nieuw. En hoe die natuurkrachten op elkaar inwerken. Klimaatverandering is als een multiplier: meer risico's met een grotere impact. Wallet: “Het goede nieuws is dat overal ter wereld slimme koppen bezig zijn om dit soort processen te analyseren en maatregelen uit te testen. Allemaal werken ze aan een stukje van de puzzel. Onze opdracht is al die stukjes te verzamelen en aan elkaar te leggen.” >

GLOBAL CENTRE OF EXCELLENCE ON CLIMATE ADAPTATION (GCECA)

Initiatiefnemers: UN Environment, Japan National Institute for Environment Studies (NIES), Nederlandse regering, Global Environment Facility, gemeente Rotterdam, Acclimatise, Delta Alliance en het Planbureau voor de Leefomgeving. Tot nu toe hebben zich ruim vijftig overheden, instellingen, bedrijven en ngo's bij het GCECA-netwerk aangesloten.

Lancering: november 2017
Vestigingsplaatsen: Rotterdam en Groningen

Financiering: Nederland stelt twee miljoen euro beschikbaar voor de opbouwfase 2017-2018. Verder: projectfinanciering, cofinanciering en personele inzet door detachering medewerkers.

Opdracht: Klimaatadaptatie versnellen door wereldwijd kennis te verzamelen over succesvolle programma's en projecten. Kennis delen, samenwerking stimuleren en projecten entameren met de nadruk op gebieden waar adaptatie het hardst nodig is.

De 'E' in GCECA staat voor excellence. Het centrum moet fungeren als een internationale draaischijf voor excellente kennis: praktisch toepasbaar en bewezen succesvol. En dat moet weer leiden tot een versnelling van klimaatadaptatie wereldwijd. Als wijnboeren in Zuid-Afrika ondanks afnemende regen hun oogst op peil weten te houden, dan zijn dezelfde technieken mogelijk breder toepasbaar. Een herstelplan voor het Great Barrier Reef kan relevant zijn voor kwetsbaar koraal elders. Hetzelfde geldt voor de aanplant van mangrove in Vietnam of de bouw van schuilkelders tegen orkaangeweld in Bangladesh. Het GCECA inventariseert wereldwijd het beste repertoire voor klimaatadaptatie.

'In hoog tempo bouwen we de organisatie op. Haast is geboden'

Inmiddels is al een eerste studie uitgekomen en staat een eerste conferentie gepland in mei 2018 in Londen over de klimaatbestendigheid van de financiële sector. "Ook banken, verzekeraars en vastgoedfondsen lopen risico's. Geen sector kan eraan ontsnappen. Toenemende natuurrampen zijn een verzekeringsrisico en overstromingsgevaar doet vastgoed in waarde dalen. Grote beleggers krijgen hier steeds meer oog voor. Helemaal aan het andere eind van het adaptatie-spectrum heb je arme boeren in Bangladesh die frequent kampen met hoog water. Daar loopt nu een programma om huishoudens te stimuleren over te schakelen van het houden van kippen op eenden. Zo basaal kan adaptatie zijn."

'IN OUR DNA'

Voor minister Cora van Nieuwenhuizen van Infrastructuur en Waterstaat was de GCECA-lancering op de klimaatop in Bonn haar internationale debuut. In een speech zette ze Nederland neer als de logische locatie: 'In the Netherlands - where three quarters of the land is at risk of flooding - climate adaptation is nothing new to us. In fact, we can't live without it. It's in our DNA.'

Nederland staat in de voorhoede, vooral omdat water de beslissende factor is bij klimaatadaptatie. "Natuurrampen zijn voor negentig procent water gerelateerd", aldus de minister in Bonn. Haar voorgangster Schultz zei in juli op een VN-conferentie: "Klimaatadaptatie is voor negentig procent goed waterbeheer." Of je nu focust op de oorzaak of de oplossing, water is de bron.

"Dat is zo", zegt Loet Rosenthal, manager Waterkwaliteit en Gezondheid bij KWR. "Maar voor een effectieve aanpak heb je meer dan alleen waterkennis nodig. Klimaatadaptatie is zo complex en veelomvattend, dat het per definitie om multidisciplinaire inzet vraagt. Dat is een van de redenen waarom KWR mede-oprichter is van het consortium Netherlands Consortium on Climate Change Adaptation (CCCA) (zie kader). Zeven kennisinstellingen en een reeks gelieerde partners hebben zich hierin verenigd. Ons doel is excellente kennis en expertise van Nederlandse bodem internationaal beter zichtbaar en beschikbaar te maken."

Landen, steden, bedrijven en ngo's kunnen onderzoeks- of oplossingsvragen voorleggen aan het CCCA. Het kantoor op het Utrecht Science Park kijkt welke partners en hun internationale contacten daar gezamenlijk het beste antwoord op kunnen geven. Rosenthal: "Vroeger bouwden we simpelweg een dijk als er ergens problemen waren met hoog water. Zulke eendimensionale oplossingen werken niet bij klimaatadaptatie. KWR heeft kennis over de watercyclus, maar dit gaat over veel meer: landbouw, gezondheid, bestuur, gedragsverandering enzovoort. Afhankelijk van de vraag gaan we partners zoeken om tot

een integrale en bestendige oplossing te komen. Dankzij het consortium hoef je daar niet telkens ad hoc een organisatie voor op te zetten. We hebben nu een herkenbaar loket en een structuur om internationaal te opereren.”

Zijn de twee initiatieven concurrenten? “Verre van dat,” zegt Christiaan Wallet. “We zitten niet in elkaars vaarwater. Nederland blinkt uit in watertechnologie. Voor de VN speelde dat zeker mee bij de beslissing het centrum hier te vestigen. Maar GCECA is uiteraard geen exclusief Nederlands feestje. De wereld kent meer klimaatkoplopers.”

Loet Rosenthal zit op dezelfde lijn. “Ik zie ons als logische partners. GCECA vraagt wereldwijd aan instituten en bedrijven om zich te melden met kennis en praktische oplossingen. De komst van dit mondiale centrum was voor ons mede aanleiding om het consortium op te richten. Door binnen Nederland samen te werken, kunnen we sterkere en meer integrale proposities doen. Ik snap dat Nederland geen voorkeursbehandeling krijgt. We moeten het winnen op kwaliteit.”

ROTTERDAM EN GRONINGEN

Is al bekend wat GCECA precies in de twee vestigingsplaatsen Rotterdam en Groningen gaat doen? Is er een afbakening van taken en thema's? Wallet: “Nee, zover zijn we nog niet. Behalve dan dat het management begin 2018 naar Rotterdam gaat. Beide steden stellen uitstekende huisvesting beschikbaar. Mogelijk gaan we in Rotterdam op termijn naar een drijvend kantoor, wat meteen een mooi voorbeeld van adaptatie zou zijn. In Groningen vestigen we ons in het nieuwe zeer duurzame gebouw van Energy Academy Europe.”

‘We hebben nu een herkenbaar loket en een structuur om internationaal te opereren’

Hoe gaat het GCECA in praktijk opereren? Stel dat een land als Sri Lanka advies vraagt over een nijpende kwestie als het op peil houden van vitale inlandse waterreservoirs die steeds vaker droog vallen. Wallet: “Zo'n verzoek komt binnen bij het front-office. We proberen eerst de vraag helemaal scherp te krijgen. De kwaliteit van de vraag bepaalt mede de kwaliteit van het antwoord. Vervolgens kijken we welke organisaties en bedrijven al in Sri Lanka actief zijn op dit terrein. En waar zich in de wereld vergelijkbare situaties voordoen. We sturen verzoeken om kennis het internationale netwerk in. Zo moet een alliantie ontstaan van partijen die samen met kansrijke voorstellen komen.”

GCECA zal niet zelf de lead nemen bij de uitvoering en financiering van projecten, aldus Wallet. “We faciliteren het proces om tot de beste coalities en programma's te komen, maar treden niet in het mandaat van andere op dit terrein werkzame bedrijven en internationale organisaties.”

“Ik zie GCECA vooral als een makelaar van vraag en aanbod,” vervolgt Rosenthal. “Wij opereren meer aan de aanbodkant en laten de wereld zien wat Nederland in de aanbieding heeft aan kennis en vooral praktisch realiseerbare oplossingen. Nederlandse partijen zijn overigens al lang wereldwijd actief met klimaatadaptatie. Een goed voorbeeld is Vietnam dat kampt met ernstige bodemdaling en verzilting van het grondwater in de Mekong-delta. Vanuit Nederland werken Deltares, TNO, Universiteit Utrecht en Vitens-Evides International, de gezamenlijke onderneming van Vitens en Evidens Waterbedrijf voor de internationale markt, mee aan een integraal delta- en kustprogramma. De aanzetten tot klimaatadaptatie zijn er, het gaat erom nu wereldwijd tot een versnelling te komen.” |

NETHERLANDS CONSORTIUM ON CLIMATE CHANGE ADAPTATION (CCCA)

Initiatiefnemers: KWR, KNMI, RIVM, NIOZ, Universiteit Utrecht, Universiteit Twente en Climate-Knowledge and Innovation Community (KIC) Benelux.

Lancering: augustus 2017
Vestigingsplaats: kantoor op Utrecht Science Park (oplopend tot vijf gedetacheerde medewerkers)

Financiering: bijdragen oprichters; detachering medewerkers; projectfinanciering en cofinanciering

Opdracht: Kennis van Nederlandse bodem uit diverse vakgebieden, sectoren en bestuurslagen samenbrengen, integreren en inzetten om wereldwijd de gevolgen van klimaatverandering aan te pakken. Thema's onder meer: watermanagement, infrastructuur, stedenplanning, volksgezondheid, educatie en bestuur.